

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
سال پنجم / شماره نوزدهم / پاییز ۱۳۹۵

تحلیل و اولویت بندی تمایل روستاییان به هزینه کرد یارانه های نقدی در پروژه‌های عمرانی و توسعه ای مناطق روستایی

حمدااله سجاسی قیداری

استادیار جغرافیا و برنامه ریزی روستایی دانشگاه فردوسی مشهد
ssojasi@um.ac.ir

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۱/۲۹ تاریخ پذیرش: ۹۵/۲/۶

چکیده

از راه‌های مناسب برای کمک به دولت، مشارکت اقتصادی مردم در فعالیتهای توسعه‌ای از طریق سرمایه‌گذاری‌های خرد در قالب رویکرد مشارکتی می‌باشد. از مهمترین زمینه‌های سرمایه‌گذاری روستاییان می‌تواند در قالب اختصاص یارانه‌های نقدی خانوار به پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای در سطح روستا می‌باشد. بر این اساس در این مطالعه تلاش شده تا میزان تمایل به سرمایه‌گذاری روستاییان و همچنین زمینه‌های سرمایه‌گذاری آنها با روش شناسی توصیفی و تحلیلی در بین ۳۳۹ خانوار روستاهای دهستان بزینه‌رود شهرستان خدابنده مورد مطالعه قرار گرفت. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که حدود ۷۸ درصد از نمونه‌های روستایی مورد مطالعه تمایل به هزینه‌کرد یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی می‌باشند. شدت تمایل به مشارکت اقتصادی در سرمایه‌گذاری‌های عمرانی و توسعه‌ای ۸۹/۵۶ درصد می‌باشد که قابل توجه است. همچنین در بررسی رابطه تمایل به سرمایه‌گذاری با ویژگیهای جامعه روستایی نشان دهنده وجود رابطه بین آنها می‌باشد که تایید کننده انگیزه و تمایل به سرمایه‌گذاری نیز می‌باشد. در بررسی زمینه‌های و اولویتهای تمایل به سرمایه‌گذاری نتایج بدست آمده می‌توان گفت که روستاییان تمایل به انجام سرمایه‌گذاری مشارکتی از طریق هزینه‌کرد یارانه‌ها در همه زمینه‌های توسعه، آبادانی و عمران روستایی داشته و اولویت اولیه آنها با مدل چد شاخصه پروموتی مشخص می‌کند که "سرمایه‌گذاری در فعالیتهای دامپروری روستایی" می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: هدفمندی یارانه‌ها، هزینه‌کرد یارانه، تمایل به سرمایه‌گذاری، تویعه روستایی، مدل پروموتی.

۱- مقدمه

ناپایداری اقتصادی مناطق روستایی از جلوه‌های بارز در اقتصاد فضای روستاهای کشور می‌باشد که در سایر جنبه‌های توسعه روستایی اثرات مستقیم و غیرمستقیم فراوانی داشته است. به عبارت دیگر کاهش سطح بهره‌وری کشاورزی، مهاجرت‌های روستایی، بیکاری در روستاها، عدم تمایل به سرمایه‌گذاری‌های بیرونی در روستاها و ... از جمله مشکلات نواحی روستایی می‌باشد. یکی از راهکارهای اساسی در برطرف ساختن ناپایداری اقتصادی، هدایت سرمایه‌ها و اعتبارات به بخش‌های تولیدی و زیرساختی در مناطق روستایی می‌باشد. به ویژه سرمایه‌هایی که متعلق به جامعه روستایی باشد. زیرا چنین سرمایه‌هایی هم از جهت مشارکت طلبی اقتصادی روستاییان و هم از جهت احساس تعلق خاطر برای روستاییان بسیار با اهمیت است. از جمله اعتبارات روستایی که در سالهای اخیر به روستاییان اختصاص داده شده، پرداخت یارانه‌های نقدی خانوار می‌باشد که در چارچوب هدفمند کردن یارانه‌ها ارائه می‌شود. هدفمند کردن یارانه‌ها، مهم‌ترین برنامه در میان برنامه‌های هفت‌گانه طرح تحول اقتصادی است. پرداخت یارانه‌ها به شکل مستقیم به خانوارهای روستایی می‌تواند دارای اثرات مثبت و منفی باشد. در بعد مثبت یارانه‌ها می‌تواند به افزایش سطح درآمد آنان منجر شده (بخشوده، ۱۳۹۰: ۲) و نقش اساسی در توسعه سرمایه‌گذاری به ویژه ایجاد اشتغال خواهد داشت (ممبینی و یزدانی چمیزی، ۱۳۹۳، ۲۶۰). لذا، به منظور هدایت یارانه‌های نقدی به اقشار روستایی می‌بایست راهبردهای لازم جهت هدایت آن از مصرف به سرمایه‌گذاری اندیشیده شود. از سوی دیگر باید توجه داشت که، یارانه‌های مصرفی می‌تواند تأثیر نامطلوبی بر سرمایه‌گذاری و اشتغال داشته باشد. زیرا پرداخت یارانه به ویژه برای کالاهای اساسی وارداتی، سبب پایین نگه داشتن قیمت کالاها، کاهش قدرت رقابت تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاری خواهد شد (World Bank, 2010). بنابراین، در صورت برنامه‌ریزی و هدایت یارانه‌های نقدی می‌توان از آن در رشد اقتصادی زندگی روستاییان و افزایش اشتغال در روستا بهره‌برداری نمود که این اقدام مطمئناً می‌تواند از بروز مشکلاتی چون مهاجرت و کاهش نیروی کار روستایی جلوگیری کنند. به همین دلیل، روستاییان می‌توانند از طریق فعالیتهای مشارکتی در قالب صندوق‌های اعتباری، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، صندوق‌های تعاونی و ... به جمع‌آوری و اختصاص یارانه‌ها در زمینه‌های زیرساختی و توسعه‌ای بپردازند. هزینه‌کرد یارانه‌ها در افق‌های کوتاه مدت به صورت نقدی توسط خانوارها اگرچه ممکن است مناسب و قابل قبول باشد، اما از نگاه و منظر برنامه‌ریزی بلندمدت و راهبردی، دلیل منطقی نداشته و ضروری است در جهت تداوم اثرات توسعه‌ای پرداخت یارانه‌ها، به شناسایی زمینه‌های هدایت یارانه‌های نقدی برای انجام سرمایه‌گذاری‌ها بلندمدت توجه گردد.

بر این اساس، اهداف اصلی تحقیق، ارزیابی تمایل روستاییان به سرمایه‌گذاری یارانه‌های نقدی در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای مناطق روستایی و همچنین اولویت‌بندی بندی پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای از دیدگاه روستاییان برای سرمایه‌گذاری می‌باشد. بر این اساس سوال اساسی تحقیق این است که میزان تمایل روستاییان به هدایت یارانه‌های نقدی روستاییان به پروژه‌های عمرانی در مناطق روستایی چه میزان بوده و زمینه‌های علاقه‌مندی برای سرمایه‌گذاری عمرانی و توسعه‌ای روستاییان کدامند؟ به عبارتی دیگر این مطالعه به دنبال

آن است تا گزینه‌های مختلف تخصیص و هزینه‌کرد یارانه‌های نقدی خانوارهای روستایی را در بین بخش‌های تولیدی در محیط‌های روستایی را بررسی کند.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

کمبود سرمایه همواره از موانع و چالش‌های اصلی فرا روی توسعه و پیشرفت در کشورهای توسعه نیافته می‌باشد (کاوسی و همکاران، ۱۳۹۱، ۱). در مناطق روستایی نیز تاکنون به جهت نگاه دست‌گیرانه روستائیان نسبت به دولت، سبب شده که دولت را به عنوان نهاد اصلی و مسئول در زمینه سرمایه‌گذاری‌های توسعه‌ای تلقی کنند که دولت با توجه به گستردگی و پراکندگی نواحی روستایی توان انجام چنین اقدامی را با کیفیت عالی ندارد. بر اساس چنین تفکری، سطح مشارکت‌های سرمایه‌ای مردم روستایی در فرآیند توسعه بسیار محدود و خرد می‌باشد (ترکمانی و جمالی مقدم، ۱۳۸۷، ۱). این در صورتی است که روستائیان می‌توانند از طریق شیوه‌های گوناگون جمع‌آوری سرمایه‌های خرد اقدام به انجام فعالیت‌های زیرساختی در فرآیند توسعه روستاها داشته باشند. روستائیان می‌توانند از طریق فعالیت‌های مشارکتی در قالب صندوق‌های اعتباری، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، صندوق‌های تعاونی و ... در فعالیت‌های عمرانی و توسعه‌ای محیط زندگی خود مشارکت داشته باشند. اثرات مشارکتی چنین توسعه‌ای، علاقه‌مندی به حفظ زیرساخت‌های توسعه‌ای، افزایش حس مشارکت و مفید بودن و تاثیرگذاری، علاقه‌مندی به محیط روستا و ... می‌باشد. اما باید توجه داشت که زمینه‌های شکل‌گیری چنین مشارکتی، به صورت گسترده و چشمگیر در روستاهای کشور به جهت فقر حاکم بر نواحی روستایی شکل نگرفته است. لذا شکاف توسعه‌ای موجود بین نواحی شهری و روستایی، طبقه اجتماعی ثروتمند و فقیر بسیار قابل ملاحظه است. در سالهای اخیر، دولت‌ها در تلاش برای کاهش و از بین بردن شکاف توسعه‌ای، اقدام به پیگیری تحول اقتصادی در کشور در چارچوب اعطای یارانه در جهت محرومیت‌زدایی، کاهش فاصله طبقاتی، حمایت از تولید ملی، توزیع بهینه ثروت و .. نموده است. یارانه عبارت است از پرداخت مستقیم و غیر مستقیم دولتی، امتیاز اقتصادی یا اعطای مزایای خاصی که به موسسه‌های خصوصی، خانوارها و دیگر واحدهای دولتی جهت رسیدن به هدف‌های مورد نظر دولت صورت می‌پذیرد (وزارت بازرگانی، ۱۳۸۰). کمک مالی دولت به تولیدکنندگان و توزیع‌کنندگان در صنعتی به منظور جلوگیری از رکود آن صنعت، به علت استراتژیک بودن آن یا مسائلی مانند جلوگیری از افزایش قیمت محصول‌ها و تشویق آن صنعت به سرمایه‌گذاری و اشتغال بیشتر را یارانه گویند (تودارو، ۱۳۸۶) (Foster, 1986, 778-786). یارانه به هر گونه انتقال پرداختی که به منظور حمایت از اقشار کم درآمد و بهبود توزیع درآمد از محل خزانه دولت صورت می‌گرفته و قابل واریز به خزانه بوده یا به صورت نقدی یا کالایی به خانوارها و تولیدکنندگان کالاها و خدمات تعلق می‌گیرد، اطلاق می‌شود (سازمان مدیریت، ۱۳۸۰) (OECD, 2005). یارانه هر گونه پراخت انتقالی که به منظور حمایت از اقشار کم درآمد و بهبود توزیع درآمد از محل خزانه دولت صورت گرفته و قابل واریز به خزانه بوده یا به صورت نقدی یا کالایی به خانوارها و تولیدکنندگان کالاها و خدمات تعلق می‌گیرد، اطلاق می‌شود (OECD, 2005). در مجموع یارانه یکی از ابزارهای حمایتی است که برای مبارزه با عدم تعادل‌های اقتصادی خانواده اتخاذ می‌گردد، گرچه ممکن است

خود موجبات اخلاص در تعادل را نیز به وجود آورد. به عبارت دیگر، یارانه هر گونه پرداخت انتقالی را گویند که به منظور حمایت از اقشار کم درآمد و بهبود توزیع درآمد، از محل خزانه دولت و هر آن چه که می‌تواند به خزانه دولت واریز گردد به صورت نقدی و یا جنسی به خانوارها و تولیدکنندگان کالا و خدمات، تعلق می‌گیرد (خلعت - بری، ۱۳۸۸: ۴). تفسیرها و تعاریف مختلفی از این ابزار اقتصادی (یارانه) وجود دارد. به چند مورد از آن اشاره می‌گردد:

یارانه از پرداخت‌های انتقالی بلاعوض نقدی و غیرنقدی دولت است که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم برای افزایش قدرت خرید واقعی مصرف‌کنندگان؛ افزایش قدرت فروش تولیدکنندگان؛ عادلانه‌تر کردن توزیع درآمد؛ ثبات اقتصادی و جبران آثار ناشی از سیاست‌های دولت به منظور حفظ یا ارتقاء اجتماعی (صفرزاده و کرباسچی، ۱۳۸۹: ۱۴) (خلعت‌بری، ۱۳۸۸: ۶)، به عبارت دیگر، یارانه از انواع پرداخت‌های انتقالی جهت جبران یا پرداخت قسمتی از قیمت کالا یا خدمات است. این کار به منظور افزایش قدرت خرید مصرف‌کننده و یا افزایش توان تولیدکننده و کنترل آثار منفی آن به مصرف‌کننده انجام می‌پذیرد. بنابراین یارانه، پرداخت قسمتی از هزینه‌های تمام شده یک کالا یا خدمات است که معمولاً توسط دولت انجام می‌شود (معنوی، ۱۳۸۰: ۱۲). تعریف دیگری که از یارانه شده است عبارت است از: پرداخت مستقیم یا غیرمستقیم دولتی، امتیاز اقتصادی یا اعطای رجحان ویژه‌ای است به مؤسسات خصوصی، خانوارها و یا واحدهای دولتی برای دست‌یابی به اهدافی که دولت در نظر دارد (صفرزاده و کرباسچی، ۱۳۸۹: ۱۵).

همچنین تعریف دیگر یارانه این گونه است: یارانه، کمک‌های مالی یا معادل آن است که به یک خدمت، داده می‌شود؛ گرچه از نگاه سود، این خدمت اقتصادی نباشد ولی از حیث رفاه عمومی لازم است از محل کمک‌های رایگان مالی، تأمین شود که دولت به دستگاه‌های تابعه خود به منظور کمک به یک خدمت عمومی می‌دهد (معنوی، ۱۳۸۰: ۱۳).

یارانه‌ها می‌توانند به گونه‌ی مستقیم و یا غیرمستقیم به گروه‌های مورد نظر (هدف) پرداخت شوند. یارانه‌های مستقیم به آن گروه از پرداخت‌های انتقالی گفته می‌شود که به گونه‌ی مستقیم جهت حمایت از افراد مورد نظر به آن‌ها پرداخت می‌شود. انواع و اقسام کمک هزینه‌ها، پرداخت نقدی و کالا برگ‌ها (کوپن ارزاق)، که در عمل طیفی گسترده از پوشش‌های یارانه‌ایی را شامل می‌شوند؛ در گروه یارانه‌های مستقیم قرار می‌گیرند. یارانه‌های غیر مستقیم نیز بیشتر از راه پایین نگاه داشتن قیمت کالاها و خدمات مورد نظر به گروه‌های گوناگون اجتماعی یا اقتصادی انتقال می‌یابند، بدین صورت که دولت‌ها با پایین آوردن قیمت برخی از کالاها، مصرف‌کنندگان را در مصرف آن‌ها یاری می‌نمایند.

در ادبیات اقتصادی اهداف پرداخت یارانه شامل: مقابله با تورم، حمایت از تولید و تولیدکننده، برقراری عدالت اجتماعی و بهبود توزیع درآمدها عنوان می‌شود. از سوی دیگر، از منظر اقتصادی، یارانه و مالیات دو ابزار مهم اقتصادی هستند که دولت به وسیله آن‌ها در بازار دخالت می‌کند. یارانه و مالیات می‌توانند با تغییر در قیمت‌های نسبی اقتصاد را تحت تاثیر قرار دهند. از این رو، پرداخت غیر هدفمند یارانه‌ها با تحریف قیمت‌ها مانع تخصیص بهینه منابع شده و رشد اقتصادی را کاهش خواهند داد و از سوی دیگر، با ایجاد کسری بودجه، افزایش

هزینه‌های اجتماعی و ایجاد انحراف در مسیر سرمایه‌گذاری‌های مولد، اثرات جدی و مهلکی بر اقتصاد ملی هر کشوری می‌گذارد. همچنین، پرداخت غیر هدفمند یارانه با تاثیر بر نظام قیمت‌ها بر ترجیحات مصرف‌کنندگان نیز اثر گذاشته و از آن جایی که مصرف‌کننده کالای یارانه‌ای را پرداخت نمی‌کند، مصرف‌بهنه‌ی آن را نیز رعایت نخواهد کرد. این در حالیست که حذف کامل یارانه‌ها مانند پرداخت آن به طور عام، آثار اجتماعی و اقتصادی وخیمی به همراه دارد. از این رو، حذف کامل یارانه‌ها در اقتصاد توجیه نمی‌شود و بنابراین باید شیوه پرداخت آن تغییر یافته و بهینه شود (وزارت بازرگانی، ۱۳۸۳). در این راستا نیز شفافیت در مراحل اجرا، امکان برنامه‌ریزی برای حصول به اهداف را برای واحدهای اقتصادی فراهم آورد (وزارت بازرگانی، ۱۳۹۱: ۱۴). مسئله هدفمندسازی یارانه‌ها یکی از مسائل پر مناقشه و در عین حال پیچیده در اقتصاد ایران بوده است. این بحث در شکل جدیدی از اوئل دهه‌ی ۱۳۷۰ آغاز شد و در ماه‌های سال پایانی دهه ۱۳۸۰ اجرای آن آغاز شده است. در مورد هدفمندسازی یارانه‌ها، به معنای پرداخت یارانه به گروه‌های هدف، اهداف گوناگونی جستجو می‌شود (راغفر و سرخه‌دهی، ۱۳۹۰: ۱۸۲). بطور کلی هدف از پرداخت یارانه برقراری عدالت اجتماعی، رفاه عمومی و توزیع عادلانه درآمدها، حمایت از اقشار محروم، کاهش فاصله طبقاتی، ایجاد بهبود در توزیع درآمدها، افزایش رفاه عمومی، کمک به تخصیص بهینه منابع کمیاب و کمک به ایجاد شرایط ثبات اقتصادی است (دبیرخانه کارگروه تحولات اقتصادی ریاست جمهوری، ۱۳۸۷: ۱۴-۱۰) و این پرداخت‌ها به یکی از روش‌های ذیل صورت می‌گیرد (بابایی و همکاران، ۱۳۸۰، ۱۰۹) (رحیمی، ۱۳۷۵، ۳۲):

- انتقال درآمد از مالیات دهندگان به تولیدکنندگان یا مصرف‌کنندگان
- تثبیت یا کاهش قیمت برخی از کالاها و خدمات
- اثرگذاری بر رفتار عرضه‌کنندگان یا تقاضاکنندگان کالا و خدمات معین
- تولید و ارائه کالاهای عمومی به تمام افراد جامعه.

از آن‌جا که تعاریف مختلفی از یارانه‌ها هست، به علاوه انواع متنوع و گوناگونی از آن وجود دارد، می‌توان یارانه‌ها را به روش‌های مختلفی تقسیم نمود. به طور کلی بسته به گستردگی یا محدودیت وظایف دولت در اقتصاد و نوع مداخلات آن؛ یارانه‌ها را می‌توان در طبقه‌بندی‌های گوناگون، جای داد. به طور معمول یارانه‌ها را در چهار گروه تقسیم‌بندی می‌کنند، بر اساس طبقه‌بندی چهارگانه می‌توان هر یک از اقلام یارانه را در یکی از گروه‌ها قرار داد. نکته مهم این است که امکان دارد بعضی از یارانه‌ها همزمان در چند گروه قرار گیرند (حیدری و همکاران، ۱۳۸۵: ۲۲-۲۰):

الف) یارانه اقتصادی: یارانه‌هایی که دولت برای نیل به اهداف اقتصادی از جمله تخصیص بهینه منابع، ثبات اقتصادی و توزیع عادلانه درآمد پرداخت می‌نماید، یارانه‌های اقتصادی نام دارد. این یارانه‌ها به منظور کاهش هزینه‌های تولید یا حمایت از مصرف‌کنندگان کالا و خدمات خاص پرداخت شده است، به شرطی که دریافت‌کننده نحوه‌ی عمل خود را تغییر دهد یا تعدیل نماید و از این طریق دولت تولید یا مصرف کالای مورد نظر را تشویق کند. براین اساس، بیشتر یارانه‌های پرداختی جزء یارانه‌های اقتصادی به حساب می‌آیند.

ب) یارانه توسعه‌ای: یارانه‌های توسعه‌ای برای شتاب روند توسعه‌ی اقتصادی کشور پرداخت خواهند شد. این کمک‌ها به منظور تقویت زیربنای اقتصادی و اجتماعی انجام می‌شود تا موارد زیر، حاصل شود:

- برقراری تعادل میان سیستم تولید و مصرف؛
 - کمک به ایجاد مؤسسات تحقیقاتی و انتقال علوم و تکنولوژی و مراکز اطلاعات پایه‌ای؛
 - کمک به تحصیل دانشجویان داخل و خارج از کشور به منظور تقویت نیروی انسانی کارآمد و ...
- ج) یارانه اجتماعی: یارانه‌های اجتماعی به منظور تأمین اهداف اجتماعی پرداخت می‌شوند. اگرچه در پرداخت آن‌ها می‌تواند اهداف اقتصادی نیز مستتر باشد. یارانه‌های مستقیمی که برای پیش‌گیری از بروز خسارت احتمالی از جمله کمک مالی به مطالعه‌ی کشف امور جنایی، نحوه رشد جمعیت، اوقات فراغت جوانان و ... در نظر گرفته می‌شوند جزء یارانه‌های اجتماعی به حساب می‌آیند.
- د) یارانه سیاسی: یارانه‌های سیاسی؛ یارانه‌هایی هستند که دولت‌ها برای هماهنگ نمودن اکثریت جامعه با مواضع سیاسی و اقتصادی دولت و در راستای تحکیم امنیت ملی پرداخت می‌نمایند. این یارانه می‌تواند شامل کمک‌های بلاعوض کشورهای دیگر برای تحکیم مبانی سیاسی خود نیز باشد.
- ه) یارانه فرهنگی: یارانه‌هایی که دولت‌ها برای حمایت از بخش فرهنگ و هنر پرداخت می‌کنند، یارانه‌های فرهنگی نام دارند.

روش‌های پرداخت یارانه‌ها

تجربه کشورهای گوناگون نشان می‌دهد که عمده‌ترین روش‌های پرداخت یارانه در بخش مصرف، «نظام کالایی» و «نظام کالا برگی»، «نظام همگانی قیمتی»، «نظام نقدی» است (Barr, 2004, 233-260) (حسینی و مالکی، ۱۳۸۴: ۱۲-۱۰):

کالایی: پرداخت کالایی یارانه نیازمند سازوکار تهیه و توزیع گسترده و اطلاع دقیق از نوع کالاهای مورد نیاز افراد جامعه است. اما بعضاً به منظور پرهیز از عوارض پرداخت نقدی در برخی شرایط و در مورد برخی اقلام می‌توان از آن استفاده نمود.

کالابرگی: منظور از پرداخت کالا برگی، حالتی از پرداخت محسوب می‌شود که در آن اقلام مورد نیاز اقشار کم‌درآمد (معمولاً کالاهای ضروری) از طریق اعطای کالا برگ مرتبط به آن قابل دریافت می‌باشد. استفاده از این روش زمانی مناسب خواهد بود که امکان خرید و فروش کالا برگ‌ها ناچیز باشد و به گروه‌های هدف تخصیص یابد.

قیمتی (عمومی - تبعیضی): در این شیوه پرداخت، کالای یارانه‌ای به قیمت پایین‌تر از قیمت تمام شده در اختیار مردم قرار می‌گیرد. در این شیوه برخلاف روش نقدی، کالابرگی و کالایی، محدوده افراد دریافت‌کننده یارانه معمولاً وسیع‌تر می‌باشد و دسترسی همگانی می‌باشد. ولی در شرایطی این امکان وجود دارد که از طریق اعمال تبعیضات مختلف (زمانی، مکانی، کیفیتی و فردی) محدودیت ایجاد کرد تا پرداخت‌ها به گروه‌های هدف اصابت نماید.

نقدی / نقدی مشروط: پرداخت نقدی یارانه ممکن است ساده‌ترین و کم‌هزینه‌ترین روش پرداخت یارانه به حساب بیاید. این نوع یارانه، به تدارک کمک در قالب "پول نقد" به فقرا و کسانی که در معرض خطر احتمالی بوده و در صورت فقدان پرداخت ها دچار فقر و تنگدستی خواهند شد، گفته می‌شود. این نوع یارانه نسبت به سایر روش‌های پرداخت یارانه، مطلوبیت بالاتری را برای افراد و زندگی اجتماعی آنها ایجاد می‌کند. از طرف دیگر، چنانچه دولت نگران نحوه مصرف وجوه یارانه‌ای باشد می‌تواند آن را به صورت مقید و مشروط پرداخت کند. در این روش گیرنده یارانه حق دارد آن را در مصارف خاصی مثل آموزش و بهداشت هزینه کند. به عبارتی، دولت ها برای جلوگیری از مشکلات ناشی از تورم زایی پرداخت ها و ایجاد نقدینگی در جامعه می‌توانند از طریق پرداخت های نقدی مشروط، به هدایت سرمایه های خرد به سمت زمینه های تولیدی و سرمایه گذاری و در نهایت توسعه ای بپردازد.

سرمایه گذاری یارانه های روستایی

اوکلی و مارسدن در کتاب رهیافت های مشارکت روستایی، مشارکت را فرایندی از مداخله اجتماعی خلاق به وسیله افرادی که به تعیین و برآورده ساختن نیازهای خود علاقه مندند و آن را نه یک سهیم شدن انفعالی در فعالیت های طراحی شده توسط دیگران و صرفا بهره برداری از ثمرات فعالیت های اقتصادی و اجتماعی، بلکه نوعی پیشقدم شدن در تصمیم گیری راجع به کار با چگونگی انجام کار دانسته اند(اوکلی و مارسدن، ۱۳۷۰، ۳۱). مشارکت بعنوان کلیدی ترین عنصر در دستیابی به اهداف عمرانی و توسعه روستایی از اهمیت خاصی برخوردار است. چون افراد بطور ارادی و آگاهانه و با میل و رضایت خود و بدون هیچگونه اجبار در برنامه ها یا پروژه های عمرانی شرکت می‌کنند و این همکاری از مرحله ی تصمیم گیری تا اجرا، نظارت و ارزشیابی برنامه ها تداوم دارد، موجب می‌شود مردم با سرعت بیشتری در به ثمر رساندن اقدامات کوشش کنند، آن اقدامات را برای خود بدانند و از آنها مراقبت و محافظت کنند و در صورت استهلاک تا تخریب، خود مجددا در پی ساخت آن برآیند(ابراهیم زاده، ۱۳۸۰، ۴۱). مشارکت دارای جنبه ها و ابعاد گوناگون می‌باشد که یکی از مهمترین مشارکت اقتصادی می‌باشد. مشارکت اقتصادی را می‌توان در یک مفهوم عام به معنای حضور و همکاری آگاهانه اقشار مختلف در جهت تولید، پس انداز، سرمایه گذاری بیشتر و مطلوبتر، توزیع مناسب و عادلانه تر، مصرف عقلایی از منابع مادی و طبیعی و کالا های مورد نیاز زندگی و صرفه جویی در استفاده از منابع کمیاب زندگی دانست(محمدی، ۱۳۸۲، ۲۳). اما همانطوریکه پیشتر نیز اشاره شد، روستاییان به جهت ضعف اقتصادی، از قدرت و زمینه های مشارکت اقتصادی بسیار پایینی برخوردار هستند. بنابراین محیط های روستایی و افراد ساکن در آن به جهت پایین بودن سطح بهره وری اقتصادی، از دارایی های مالی و سرمایه های مادی و پس اندازهای اندکی برای مشارکت مالی در فعالیت های توسعه ای برخوردارند. لذا تاکنون، ایده جذب و فعال سازی مشارکت مالی روستاییان در فرآیند توسعه به جهت، غلبه فقر اقتصادی در محیط های روستایی امکانپذیر نبوده است. به همین دلیل در سالهای اخیر دولت در راستای توانمندسازی اقتصادی روستاییان و ایجاد عدالت اجتماعی، اقدام به توزیع یارانه های نقدی در قالب طرح تحول اقتصادی و هدفمندسازی یارانه ها در کشور کرده است. بر این اساس ماهانه مبلغ قابل

توجهی به صورت پرداخت های ماهیانه از طریق هدفمندسازی یارانه ها در اختیار خانوارهای روستایی کشور قرار می‌گیرد. هدفمندسازی یارانه ها در راستای توانمندسازی روستاییان انجام گرفت. اجرای قانون هدفمند کردن یارانه ها و پرداخت نقدی یارانه ها به آحاد مردم این فرصت بالقوه را ایجاد نموده تا با هدایت آگاهانه و اختیاری یارانه های پرداختی به اقشار مختلف روستائی زمینه لازم برای ایجاد تغییر درالگوی مصرف و استفاده از منابع مالی آزاد شده ناشی از این تغییر در پس انداز و سرمایه گذاری در طرح های تولیدی و اشتغال زا فراهم گردد. اما از آنجائیکه یارانه‌ها به عنوان منابع عمومی هستند که در هزینه کرد آنها یا ردیف هزینه ای آنها اشکال آیین نامه ای و قانونی خاصی وجود ندارد و مردم می‌توانند به صورت آزاد آن را هزینه کنند(کاوسی و همکاران، ۱۳۹۱، ۳). لذا اغلب مردم دریافت کننده یارانه های نقدی به ویژه روستاییان، مبلغ دریافتی حاصل از هدفمندسازی یارانه ها را عمدتاً صرف پرداخت هزینه حامل های انرژی و یا کالاهای مصرفی می‌کنند. برآوردهای ابتدایی از حجم یارانه‌های پرداختی به کل روستائیان کشور حاکی از آن است که میزان کل یارانه‌های پرداختی طی ۵ سال، رقمی بالغ بر ۶۰۷ هزار میلیارد ریال خواهد گردید که این میزان رقم قابل توجهی جهت سرمایه گذاری در طرح های مختلف تولیدی و عمرانی خواهد بود. بدون تردید تزریق این حجم عظیم نقدینگی به اقتصاد روستایی کشور باعث تغییر در استاندارد زندگی والگوی مصرف خواهد گردید. عدم پایداری درآمدهای ناشی از یارانه‌های پرداختی و شکل گیری الگوی مصرف جدید و ارتقاء سطح کیفی زندگی، مشکلات و تهدیداتی را به صورت بالقوه برای کشور ایجاد خواهد نمود. از جمله این موارد، می‌توان به کاهش در میزان سرمایه گذاری، مصرف گرایی، تمایل اندک به کار و ... و در نتیجه افزایش مهاجرت اشاره کرد. لذا به منظور ساماندهی و هدایت یارانه‌های پرداختی به اقشار مختلف روستایی کشور می‌بایست سازوکار لازم جهت هدایت یارانه‌های نقدی روستایی از مصرف خرد به سرمایه گذاری های عمرانی و توسعه ای تدوین و راهبردهای لازم به منظور تصمیم‌گیری، هماهنگی و نظارت بر هدایت یارانه‌های روستایی کشور اندیشیده شود. بر این اساس در صورت برنامه ریزی و هدایت این یارانه ها می‌توان پس از مصرف بخشی از مبلغ یارانه‌های نقدی برای جبران افزایش هزینه حامل های انرژی در زندگی روستائیان، از مابقی آن در رشد اقتصادی زندگی روستائیان و افزایش اشتغال در روستا بهره‌برداری نمود که این اقدام مطمئناً می‌تواند از بروز مشکلاتی چون مهاجرت و کاهش نیروی کار روستایی جلوگیری کند (امینی، ۱۳۸۸: ۲۰-۱۸). طرح هدایت یارانه نقدی روستاها در حقیقت به دو بخش عرضه و تقاضا تقسیم شده که در بخش عرضه، موسسات مالی، اعتباری و بیمه ای شناسایی و موظف‌اند گردیده‌اند، طرح های خود را جهت جلب مشارکت روستائیان و جذب نقدینگی در راستای خرید تجهیزات و ادوات و ابزار تولید عرضه نمایند. همچنین تشویق بخشداران و دهیاران برای جلب مشارکت مردم از دیگر راهکارهای اجرای طرح هدایت یارانه‌های نقدی روستایی بوده که این اقدام با ایجاد صندوق روستایی، سرمایه گذاری در قالب خرید ادوات کشاورزی، اشتغال جوانان، مشاغل خانگی در روستاها، حمل و نقل روستایی، عمران روستایی و سایر خدمات می‌تواند صورت گیرد. طرح مدیریت و هدایت یارانه‌های نقدی روستائیان به منظور توسعه روستایی و اشتغال مولد روستائیان، می‌تواند به ارتقاء بهره‌وری منابع حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و نیز ایجاد تحولی شگرف و طرحی عظیم در دگرگون‌سازی ساختار اقتصادی روستا با هدف تمرکز

و تجمیع منابع مازاد توزیع شده قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در مناطق روستایی؛ گردد. چگونگی توزیع درآمدها بین بخش‌های تولیدی در اقتصاد از آن جهت دارای اهمیت است که چنانچه این درآمدها صرف سرمایه‌گذاری و توسعه فعالیت‌های بخش‌ها گردد، پرداختی به عوامل تولید را افزایش می‌دهد و از آنجا که خانوارها صاحبان عوامل تولید هستند، با افزایش دریافتی‌های عوامل تولید، درآمد خانوارها افزایش می‌یابد (انصاری و سلامی، ۱۳۹۳، ۱۸۰). نتایج و پیامدهای این طرح می‌تواند با جذب مشارکت مالی روستائیان از محل مازاد درآمد آن‌ها که حاصل اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها می‌باشد؛ دولت را در امر تشکیل سرمایه به منظور رشد و توسعه اقتصادی (توسعه کشاورزی صنعتی و توسعه کارآفرینی و اشتغال) در مسیر چشم‌انداز توسعه پایدار مناطق روستایی در قالب ایجاد و توسعه تشکل‌ها و صندوق‌های حمایت از توسعه بخش روستایی و نیز کارآفرینی در ایجاد مشاغل نوین روستایی؛ سوق دهد. اما باید توجه داشت که سرمایه‌گذاری روستائیان در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای یا هدایت هدفمند و مشارکتی یارانه‌های روستایی به این سمت، می‌تواند در زمینه‌های مختلف صورت گیرد:

- سرمایه‌گذاری بر اساس موضوع سرمایه‌گذاری: سرمایه‌گذاری بر حسب موضوع به دو دسته سرمایه‌گذاری فیزیکی (واقعی) و سرمایه‌گذاری مالی تقسیم می‌شود. سرمایه‌گذاری‌های فیزیکی عموماً شامل دارایی‌های مشهود مانند زمین، ماشین‌آلات و کارخانجات می‌شوند، در حالی که سرمایه‌گذاری‌های مالی شامل قراردادهای مکتوب بر روی قطعه‌ای از کاغذ مانند سهام عادی و اوراق قرضه می‌باشند.

- سرمایه‌گذاری بر اساس زمان یا مدت سرمایه‌گذاری: بر اساس زمان یا مدت، سرمایه‌گذاری به کوتاه مدت (حداکثر یک سال) و بلندمدت (بیش از یک سال) تقسیم می‌شود.

- سرمایه‌گذاری بر حسب خطر یا ریسک سرمایه‌گذاری: بر اساس اینکه میزان یا احتمال تحقق نیافتن منافع مورد نظر سرمایه‌گذار (ریسک) چقدر باشد (کم، متوسط و زیاد)، قابل پیگیری می‌باشد.

اما متناسب‌ترین و مقبولترین نوع سرمایه‌گذاری برای روستائیان می‌تواند سرمایه‌گذاری‌های ترکیبی یعنی سرمایه‌گذاری‌های موضوعی با مدت زمان بلندمدت و سطح ریسک حداقلی می‌باشد. در ضمن نکته مهم در رابطه با هدایت نقدی یارانه‌های روستائیان به عنوان سرمایه‌های خرد به سمت سرمایه‌گذاری در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای و زیرساختی در روستاها، باید با مشارکت و نظر مردم روستایی هدایت هزینه‌کرد یارانه‌ها انجام پذیرد. لذا در این رابطه از انجام برنامه ریزی‌های بسته‌ای و یکنواخت برای هدایت یارانه‌ها به سوی سرمایه‌گذاری‌ها باید پرهیز کرد. زیرا با توجه به اصل نیاز مازلو و همچنین در نظر داشتن نیازهای توسعه‌ای روستائیان (رفیع پور، ۱۳۷۲) و تفاوت در ویژگی‌های مناطق روستایی، ضروری است هدایت یارانه‌های نقدی روستائیان به سوی سرمایه‌گذاری‌های عمرانی و توسعه‌ای با نظر و خرد جمعی روستائیان صورت گیرد. لذا تخصیص بهینه یارانه‌های نقدی به بخش‌های تولیدی شامل زیربخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات روستایی، بطوریکه ضمن استفاده کارا از آن، هدف اصلی طرح هدفمندی یارانه‌ها را مد نظر قرار داده و نابرابری در توزیع درآمد خانوارها را کاهش دهد، بسیار ضرورت دارد و گامی مهم در جهت دستیابی به اهداف تحول اقتصادی محسوب می‌شود.

تاکنون درباره هدفمند کردن یارانه‌ها پژوهش‌های متعددی انجام شده است که از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: فرج زاده و نجفی (۱۳۸۳)، در مقاله «اثرات کاهش یارانه مواد غذایی بر مصرف‌کنندگان در ایران»، برای نقدی کردن یارانه‌های مواد غذایی پیشنهاداتی ارائه کرده‌اند: ابتدا دهک‌های درآمدی در مناطق شهری و روستایی شود و توزیع یارانه‌ای کالا در میان دهک‌های واقع در زیر خط فقر صورت گیرد. توزیع یارانه‌ای این کالاها در میان دهک‌های درآمدی بالا تدریجی ماهش یابد (فرج زاده و نجفی، ۱۳۸۳، ۱۵۶-۱۳۵). پژوهشگران و امین‌رشتی (۱۳۸۳) در مقاله‌ای با عنوان «یارانه‌ها و خطای نوع اول و دوم» این مسئله را که نظام حمایتی برای آنکه کارآمد باشد، باید هدفمند عمل کند، از هدفمند شدن یارانه‌ها دفاع کرد (پژویان و امین‌رشتی، ۱۳۸۳، ۳۵-۱۳). قادری و همکاران (۱۳۸۴)، در مقاله «بررسی تاثیر پرداخت یارانه مستقیم انرژی بر شاخص‌های کلان اقتصادی با نگرش سیستمی»، مدلی را برای پرداخت یارانه انرژی به صورت مستقیم ارائه کرد (قادری و همکاران، ۱۳۸۴، ۵۳۷-۵۲۷). دینی ترکمانی (۱۳۸۴) در مقاله‌ای با عنوان «یارانه‌ها، رشد و فقر» ضمن بررسی دو دیدگاه رقیب موجود نئوکلاسیک توسعه‌ای نهادگرا- ساختارگرا، می‌کوشد میزان کفایت و مناسبت تبیینی آنها را بر مبنای تجربه‌ای تاریخی مربوط به اجرای سیاست‌های تعدیل ساختاری و تثبیت اقتصادی و سازگاری چارچوب‌های تبیینی پیش‌گفته با شرایط خاص اقتصادها از جمله اقتصاد ایران را ارزیابی کند (ترکمانی، ۱۳۸۴، ۳۰-۱). ابونوری و همکاران (۱۳۸۵) در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی آثار اقتصادی یارانه بنزین بر میزان مصرف آن در ایران، یک تحلیل تجربی (۱۳۵۰-۱۳۸۲)» به بررسی تاثیر پرداخت یارانه در افزایش میزان مصرف بنزین در کشور پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیدند که هدفمند کردن یارانه به منظور کاهش و استفاده بهینه مصرف بنزین و جلوگیری از هدر رفتن منابع مالی ضروری است (ابونوری و همکاران، ۱۳۸۵، ۵۸-۳۳). عبادی و قوام (۱۳۸۸) در مقاله‌ای با عنوان «هدفمندسازی یارانه دارو، از دو منظر عدالت و کارایی» به بررسی فرآیند هدفمندسازی یارانه دارو از دو دید عدالت توزیعی در بخش درمان و تغییرهای کارایی در بخش صنعت دارو، پرداخته‌اند. نتیجه پژوهش نشان می‌دهد با وجود افزایش کارایی در صنعت دارویی کشور، از دید توانایی افراد برای دسترسی به دارو، تفاوت چشمگیری نداشته است (عبادی و قوام، ۱۳۸۸، ۱۶۲-۱۳۱).

اکبری و همکاران (۱۳۹۰) مقاله‌ای با عنوان تحلیل و چگونگی تاثیر هدفمند کردن یارانه‌ها بر هزینه کلان شهرها در سومین کنفرانس مدیریت و برنامه‌ریزی شهری در مشهد ارائه کرده‌اند، در این مقاله هزینه‌های کلان شهرها از دو رهیافت مستقیم و غیر مستقیم مورد بررسی قرار گرفته است. هزینه‌های مستقیم، مستقیماً از حامل‌های انرژی تاثیر گرفته و هزینه‌های غیر مستقیم با توجه به تورم به وجود آمده در سطح اقتصاد و عوامل تولید در طرح‌های عمرانی تحت تاثیر قرار خواهند گرفت. اکبری و همکاران در سال ۱۳۸۹ در مقاله‌ای با عنوان تحلیل و چگونگی تاثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر درآمد کلان شهرها (مطالعه موردی شهر اصفهان) به بررسی تاثیر هدفمند کردن یارانه‌ها قبل از اجرای قانون پرداخته‌اند در این مطالعه اطلاعات درآمدی شهرداری تا سال ۱۳۸۹ مورد استفاده قرار گرفته است و با استفاده از مدل‌های اقتصادسنجی اقدام به پیش‌بینی وضعیت آینده درآمدهای شهرداری پرداخته است. کریمی و زاهدی کیوان (۱۳۸۹)، نتایج پژوهش در مقاله آن‌ها با عنوان تعیین الگوی تخصیص بهینه یارانه‌های بخش کشاورزی به مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان (رهیافت: تحلیل

سلسله مراتبی بازه‌ای) نشان داده است که الگوی کنونی تخصیص یارانه‌های کشاورزی در هر دو گروه مصرف کننده و تولید کننده بهینه نمی‌باشد و بر اساس الگوی بهینه می‌بایست ۸۶/۵۶ درصد سهم کل یارانه‌های کشاورزی به بخش تولیدی و ۱۳/۴۴ درصد باقی مانده به بخش مصرفی تخصیص یابد که این امر نیازمند یک تعدیل ۵۹/۶۱ درصدی در کل یارانه‌های بخش کشاورزی می‌باشد. علیزاده (۱۳۸۹) در مقاله‌ای با عنوان درآمدی بر تاثیرات اقتصادی هدفمند کردن یارانه‌ها (با نگرش به طرح هدفمند کردن یارانه‌ها) به بیان دلایل و ضرورت‌های اجرای طرح هدفمند کردن یارانه‌ها پرداخته است. مصباحی مقدم، اسمعیلی گیوی و رعایائی (۱۳۸۹)، در مقاله‌ای با عنوان بررسی و آسیب شناسی هدفمند سازی پرداخت یارانه‌ها به بررسی و آسیب شناسی تغییر شیوه فعلی پرداخت یارانه‌ها و نقدی کردن شان و ارائه طرح کلی کارآمدتر جهت پرهیز از خطرات احتمالی‌ای که این طرح برای اقتصاد خواهد داشت، پرداخته و الزام‌هایی را که برای اجرای این طرح نیازمند است، مطرح می‌کند. ناهیدی و کیاور (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان اثرات زیست محیطی هدفمند کردن یارانه‌ها و توسعه اقتصاد شهری (مطالعه موردی، شهرستان تبریز)، به بررسی اثرات زیست محیطی هدفمند کردن یارانه‌ها پرداخته است، نتایج تحقیق حاکی از آن است که رابطه افزایش شهرنشینی و توسعه اقتصادی شهر تبریز با تخریب محیط زیست مثبت و معنی‌دار است و هدفمند کردن یارانه‌ها در بلند مدت می‌تواند کمک شایانی به کاهش تخریب محیط زیست نماید. آرام و دیگران (۱۳۹۰)، در مقاله‌ای با عنوان تاثیر پرداخت بنزین بر تمرکز شهری در طی فرآیند هدفمند سازی یارانه‌ها، با استفاده از روش‌های ECM & ARDL، با استفاده از داده‌های سری زمانی، سال‌های ۱۳۵۵ تا ۱۳۸۹ و تکنیک خود توضیح برداری (ARDL)، به بررسی اثرات کوتاه مدت و بلند مدت پرداخت یارانه بنزین بر پدیده نخست شهری کل کشور پرداخته است.

در این مطالعه تلاش شده تا از جنبه جدید به موضوع مصرف و هزینه کرد یارانه های نقدی پرداخت شده به مردم روستایی از طریق هدایت آنها به سوی سرمایه گذاری های عمرانی و توسعه ای با اثربخشی بلندمدت مورد توجه قرار گیرد.

۳- روش شناسی پژوهش

روش شناسی تحقیق به عنوان مهمترین بخش تحقیق و گویای نحوه پایاده سازی یک مطالعه علمی می باشد. بر این اساس تحقیق حاضر از نوع کاربردی و به روش تحلیلی- تبیینی می باشد. در این پژوهش به منظور گردآوری اطلاعات از روشهای اسنادی و کتابخانه ای و روشهای میدانی مشاهده و تکمیل پرسشنامه بر اساس شاخص های استخراج شده در چارچوب نظری، استفاده شد. لذا با توجه به متغیرهای تحقیق و نیز روشهای تجزیه و تحلیل، پرسشنامه تهیه گردید و در اختیار نمونه ها قرار گرفت. اما، با توجه به حجم و گستردگی زمینه های سرمایه گذاری شناسایی شده در روستا برای یارانه ها، تلاش شد تا با توجه به ماهیت تمایل به سرمایه گذاری ها و هزینه کرد یارانه های نقدی به ساختار بندی سرمایه گذاری ها در سه بعد زیرساختی و کالبدی، حمایتی و رفاهی، اقتصادی و تولیدی پرداخته شود. برای استخراج زمینه های سرمایه گذاری ابتدا از طریق مصاحبه عمیق در قالب پرسشنامه باز با ۲۶ نفر از مدیران محلی (دهیاران و شوراهای) روستاهای مورد مطالعه به جهت اشراف بر محیط های روستایی، لیستی از نیازهای

سرمایه گذاری و عمرانی ضروری در روستاها استخراج گردید. سپس در مرحله بعد لیست تهیه شده از طریق پرسشنامه در اختیار نمونه های روستایی قرار گرفت.

همچنین در این مطالعه به منظور تحلیل تمایل روستاییان به هزینه کرد بارانه ها در پروژه های عمرانی و توسعه ای از شاخص هایی مستخرج از ادبیات نظری استفاده گردید که از طریق ابزار اندازه گیری پرسشنامه محقق ساخته اطلاعات جمع آوری گردید. روایی صوری^۱ پرسشنامه توسط پانل متخصصان^۲ دانشگاهی مورد تایید قرار گرفت. برای پایایی، در منطقه مشابه جامعه آماری در سطح خانوار روستایی با تعداد ۲۳ پرسشنامه صورت گرفت و با داده های کسب شده و استفاده از فرمول ویژه کرونباخ آلفا در نرم افزار SPSS، پایایی^۳ بخش های مختلف پرسشنامه تحقیق ۰/۶۸ الی ۰/۸۹ بدست آمد. جامعه آماری تحقیق به صورت تمام شماری و شامل روستاییان ۱۱ نقطه روستایی در دهستان بزینه رود شهرستان خدابنده می باشد. برای نمونه گیری در منطقه مورد مطالعه از فرمول کوکران با احتمال ۹۵٪ استفاده شد که از بین کل خانوار های روستایی دهستان که برابر با ۲۸۶۳ خانوار بود، ۳۳۹ خانوار به عنوان نمونه مورد مطالعه انتخاب شدند که برای توزیع تعداد نمونه ها بین روستاهای نمونه به صورت برقراری تناسب عمل شده است. همچنین برای تحلیل داده ها نیز از روش های آماری کای اسکوئر، آزمون T، آزمون همبستگی، آزمون کی دو، رگرسیون چند متغیره و مدل چندمعیاره پرومیتی استفاده شده است.

تکنیک پرومیتی یا روش ساختار یافته رتبه بندی ترجیحی برای غنی سازی ارزیابی ها^۴ که توسط برنز و دیگران در سال ۱۹۸۶ برای اولین بار مطرح شد یک نوع از تکنیک MADM جهت رتبه بندی آلترناتیوها می باشد (Brans & et al, 1986). این تکنیک برای حل مسائل چندشاخصه با این ساختار مناسب است:

$$Max(Min)\{f_1(a), f_2(a), \dots, f_k(a) | a \in A\} \quad f_i = 1, 2, \dots, k \quad \text{and} \quad a, b \in A$$

در اینجا A نشان دهنده یک مجموعه امکان پذیر از گزینه ها یا آلترناتیوها (روستاها) است و f_i ها k شاخصی هستند که تصمیم گیری براساس آنها صورت می گیرد. برای هر گزینه یا آلترناتیو یک ارزیابی وجود دارد که با $f_j(a)$ نشان داده می شود. وقتی که دو گزینه $a, b \in A$ مورد مقایسه قرار می گیرند، باید بتوان نتیجه این مقایسه را بر اساس اولویت بیان کرد. بنابراین تابع ترجیح یا اولویت که با P نمایش داده می شود، به صورت زیر قابل ارائه است (Brans and Marschel, 1994):

$$P: K \times K \rightarrow [0,1]$$

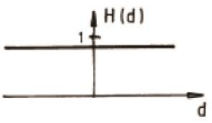
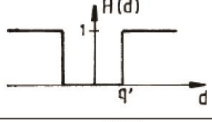
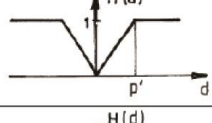
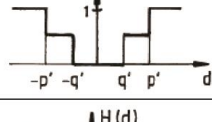
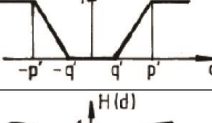
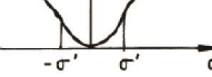
$$\begin{aligned} p(a, b) &= 0 && \text{عدم تفاوت} \\ p(a, b) &\sim 0 && \text{ترجیح اندک گزینه a بر b} \\ p(a, b) &\sim 1 && \text{ترجیح زیاد گزینه a بر b} \\ p(a, b) &= 1 && \text{ترجیح اکید گزینه a بر b} \end{aligned}$$

این تابع در عمل، تابعی از تفاوت میان دو ارزیابی است:

$$d_j(a, b) = f_j(a) - f_j(b)$$

به طور یکنواخت افزایش می‌یابد و برای مقادیر منفی برابر صفر خواهد بود. شش تابع ترجیح توسط ارائه کنندگان روش به تصمیم‌گیرندگان پیشنهاد شده است. انتخاب درست این توابع به تصمیم‌گیرندگان و تحلیلگر و درک آنها از رابطه میان گزینه‌ها و شاخص‌ها بستگی دارد (Brans et al, 1998; Kalogeras et al, 2004; Chou et al, 2004). در جدول ۱ این شش تابع بیان گردیده است.

جدول ۱: توابع ترجیح دو گزینه در PROMETHEE

نوع	نام	پارامتر	شکل
۱	معیار عادی	-	
۲	معیار بخشی (U شکل)	q'	
۳	معیار V شکل (معیار خطی)	p'	
۴	معیار هم سطح	q', p'	
۵	معیار V شکل با ناحیه بی تفاوتی	q', p'	
۶	معیار گاوسی	σ'	

در اینجا از تابع ترجیح نوع اول (تابع ترجیح عادی) با شکل زیر استفاده شد که شکل این تابع ترجیح با نوع اول جدول بالا منطبق است.

$$p_j(a, b) = \begin{cases} 0 & \text{if } d_{a,b} \leq 0 \\ 1 & \text{if } d_{a,b} > 0 \end{cases}$$

۴- یافته‌های پژوهش

تمایل به سرمایه‌گذاری، به عنوان یکی از پارامترهای اساسی تاثیرگذار در هدایت یارانه‌ها به سمت فعالیت‌های عمرانی می‌باشد. از بین ۳۳۹ نفر خانوار مورد مطالعه، ۲۷۸ نفر (برابر با ۷۸ درصد نمونه‌ها) موافق با هزینه‌کرد یارانه‌های نقدی در فعالیت‌های سرمایه‌گذاری عمرانی و توسعه‌ای می‌باشند (جدول ۲).

جدول ۲: میزان تمایل پاسخگویان به سرمایه‌گذاری یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای روستا

سرمایه‌گذاری یارانه	بله		خیر	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
	۲۷۸	۷۸	۶۱	۲۲

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

در این راستا نیاز به آگاهی و بررسی شدت تمایل افراد موافق با هزینه‌کرد یارانه در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای روستاها می‌باشد. لذا یافته‌های تحقیق بیانگر این نکته می‌باشد که در مجموع ۸۹/۵۶ درصد از افراد با شدت تمایل زیاد به سرمایه‌گذاری یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی هستند و تنها ۲/۸۷ درصد از افراد تمایل اندکی دارند. این درحالی است که محاسبه میانگین در ارتباط با شدت تمایل افراد به سرمایه‌گذاری و هزینه‌کرد یارانه‌های نقدی در پروژه‌های عمرانی برابر با ۴/۲ می‌باشد که میانگین به دست آمده از میانه نظری رقم بالاتری را نشان می‌دهد. همچنین سطح معناداری محاسبه شده در ناحیه آلفای ۰/۰۵ برابر با ۰/۰۰۰ می‌باشد که حاکی از تمایل بالای اکثریت نمونه‌های مورد مطالعه روستایی برای سرمایه‌گذاری و هزینه‌کرد یارانه‌های نقدی در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای دارد (جدول ۳).

جدول ۳: شدت تمایل پاسخگویان به سرمایه‌گذاری یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای روستا

بیشترین	کمترین	انحراف معیار	میانگین	تعداد	تمایل به سرمایه‌گذاری یارانه نقدی			
					تعداد مشاهدات	درصد مشاهدات	تعداد مورد انتظار	
۳	۱	۰/۷۹۸۶	۴/۲	۲۷۸				
					با قیمانده			
					-۸۴/۶۶	۹۲/۶	۲/۸۷	۸
					-۷۱/۶۶	۹۲/۶	۷/۵۵	۲۱
					۱۵۶/۳۳	۹۲/۶	۸۹/۵۶	۲۴۹
						۲۷۸		کل
						۲۹۴/۱۷۶		مقدار کای اسکوئر
						۲		درجه آزادی
						۰/۰۰۰		سطح معناداری

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

امروزه مباحث مختلف سرمایه‌گذاری و کارآفرینی در زمینه‌های خاص مانند فضاها، روستایی، تابع ویژگی‌های فردی، اجتماعی و اقتصادی روستائیان می‌باشد. به همین دلیل در ادامه به بررسی برخی از ویژگی‌های تأثیرگذار روستائیان برای تمایل به سرمایه‌گذاری یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای پرداخته شده است. نتایج نشان می‌دهد که متغیرهای سن و بعد خانوار دارای سطح معناداری بالاتر از ۰/۰۵ بوده و با متغیر تمایل به هزینه‌کرد یارانه‌ها معنادار ندارد. یعنی با افزایش میزان سن و همچنین افزایش تعداد افراد خانوار در بین نمونه‌ها رغبت و تمایل برای سرمایه‌گذاری یارانه‌ها کاهش می‌یابد که می‌تواند ناشی از پایین بودن سطح ریسک‌پذیری، آینده‌نگری و رضایتمندی از وضع موجود باشد. اما سایر متغیرها مانند تحصیلات، تمایل به پیشرفت و غیره با متغیر تمایل به هزینه‌کرد یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای رابطه معنادار دارد (جدول ۴).

جدول ۴: همبستگی بین ویژگی روستائیان و تمایل به هزینه‌کرد یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای

نام متغیر	مقیاس	نوع ضریب همبستگی	سطح اطمینان (sig)	ضریب همبستگی (r)
سن	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۰۶ ^{ns}	۰/۱۷
تحصیلات	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۰۰۰	۰/۶۱
بعد خانوار	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۴ ^{ns}	-۰/۴۳
تمایل به پیشرفت	ترتیبی	اسپیرمن	۰/۰۰۰	۰/۶۸
عضویت در نهادهای اجتماعی	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۰۰۰	۰/۲۱
استفاده از رسانه‌های جمعی	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۰۰۲	۰/۱۶
میانگین درآمد سالیانه	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۰۰۰	۰/۶۷
مالکیت باغ و زمین کشاورزی	فاصله‌ای	اسپیرمن	۰/۰۰۰	۰/۵۹

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

انگیزه‌های سرمایه‌گذاری یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای روستایی

همچنین برای ارزیابی انگیزه‌های روستائیان در زمینه‌های مختلف برای اختصاص هزینه‌کرد یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای، به تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از طریق پرسشنامه پرداخته شد. برای این منظور از طریق آزمون t تک نمونه‌ای به بررسی و تحلیل معناداری تفاوت میانگین‌ها پرداخته شد. شاخص‌های مورد بررسی در ۷ متغیر از دیدگاه خانوارهای روستایی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که میانگین عددی حاصل از محاسبه متغیرهای انگیزه‌های سرمایه‌گذاری یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای توسط خانوار روستایی در کلیه متغیرها مورد بررسی است که بالاتر از میانه نظری مطلوبیت (۳) ارزیابی شده است. همچنین تفاوت معناداری بدست آمده در سطح آلفا ۰/۰۵ نشان می‌دهد که انگیزه هزینه‌کرد یارانه‌های نقدی در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای مورد بررسی در روستاهای منطقه مورد مطالعه، اثرگذار بوده است (جدول ۵). بنابراین می‌توان بیان کرد که هزینه‌کرد یارانه‌های نقدی در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای در کلیه موارد به عنوان عامل موثر برای سرمایه‌گذاری یارانه‌ها می‌باشد.

جدول ۵: معناداری تفاوت از میانه نظری انگیزه‌های سرمایه‌گذاری یارانه‌ها توسط روستاییان در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای

مطلوبیت عددی مورد آزمون = ۳							
شاخص‌های مورد مطالعه	میانگین	آماره آزمون t	درجه آزادی	سطح معناداری	تفاوت از حد		فاصله اطمینان ۹۵ درصد
					مطلوب	پایین تر	
سودآوری و درآمدزایی	۴/۱۵۳	۱۰/۲۸	۲۷۸	۰/۰۰۰	۰/۱۵۳	۰/۲۵۱	۰/۶۱۷
کمک به دولت	۳/۲۶۱	۱۸/۱۲۷	۲۷۸	۰/۰۰۰	۰/۳۲۶	۰/۱۳۸	۰/۳۵۶
آبادانی و زیست‌پذیری روستا	۴/۰۴۱	۱۱/۲۷۳	۲۷۸	۰/۰۰۰	۰/۲۵۸	۰/۱۴۸	۰/۲۷۵
آینده فرزندان	۳/۹۲۴	۱۴/۲۵۷	۲۷۸	۰/۰۰۰	۰/۲۵۳	۰/۱۲۵	۰/۴۲۵
بهبود فرصت‌های شغلی	۳/۸۴۵	۱۷/۳۵۶	۲۷۸	۰/۰۰۰	۰/۲۵۶	۰/۱۱۳	۰/۲۷۸
افزایش رفاه روستایی	۳/۵۴۳	۱۱/۶۳۵	۲۷۸	۰/۰۰۰	۰/۴۶۸	۰/۱۶۸	۰/۳۴۳
زود بازده بودن سرمایه‌گذاری	۴/۰۲۱	۶/۵۴۲	۲۷۸	۰/۰۰۰	۰/۳۷۹	۰/۲۴۳	۰/۵۳۹

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

میزان انگیزه‌های سرمایه‌گذاری یارانه‌های نقدی در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای

مقدار ضریب تعیین برآورد شده از طریق رگرسیون برابر ۰/۶۵۹ می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای ۶۵٪ تغییرات مربوط به متغیر وابسته را تبیین می‌کند. در جدول (۱۴)، مجموع مربعات، درجه آزادی، میانگین مربعات، آماره فیش و سطح معناداری رگرسیون گزارش شده است. سطح معناداری از ۰/۰۱ کوچک‌تر است. بنابراین فرضیه صفر آزمون مبنی بر عدم معنی‌داری مدل رگرسیون با اطمینان ۹۹٪ رد می‌گردد، بنابراین مدل رگرسیونی از لحاظ آماری معنی‌دار است (جدول ۶).

جدول ۶: مجموع مربعات، درجه آزادی، میانگین مربعات و سطح معناداری رگرسیون

ANOVA ^b							
Model		مجموع مربعات	df	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	Sig. سطح معناداری
۱	اثر رگرسیونی	۷/۱۳۹	۷	۷	۰/۷۲۶	۴۵۱۷/۴۳۱	(a) ۰/۰۰۰
	باقیمانده	۱۰/۴۸۶	۲۷۱	۲۷۱	۰/۰۱۷		
	کل	۱۷/۶۲۸	۲۷۸	۲۷۸			

a Predictors: انگیزه‌های سرمایه‌گذاری

b Dependent Variable: پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای روستا

با توجه به نتیجه بدست آمده مشاهده می‌شود که برای کلیه شاخص‌ها مقدار P-Value کمتر از ۰/۰۵ است و لذا انگیزه‌های سرمایه‌گذاری در بین روستاییان مورد مطالعه، بر روی پروژه‌های عمرانی روستایی تاثیرگذار می‌باشد.

باشد. لذا می‌توان گفت که در بین متغیرهای انگیزه سرمایه‌گذاری در بین روستائیان، متغیرهای آینده‌فرزندان (با ضریب بتای ۰/۲۷۳) و سودآوری و درآمدزایی (با ضریب بتای ۰/۲۷۱) بیشترین تأثیر را در سرمایه‌گذاری یارانه‌های نقدی در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای روستا دارد (جدول ۷).

جدول ۷: بررسی اثرگذاری تمایل به هزینه‌کرد یارانه‌ها بر سرمایه‌گذاری در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای روستا

متغیرهای مستقل	برآورد پارامترها		ضریب استاندارد (بتا)	آماره t	سطح معناداری
	مقدار	انحراف معیار			
مقدار ثابت*	۳/۱۶۷	۰/۳۱۴	-	۹/۶۵۱	۰/۰۰۰
سودآوری و درآمدزایی	۰/۱۶۳	۰/۰۲۶	۰/۲۷۱	۷/۳۴۷	۰/۰۰۰
کمک به دولت	۰/۱۷۵	۰/۰۳۸	۰/۱۸۳	۸/۵۱۴	۰/۰۰۰
آبادانی و زیست‌پذیری روستا	۱/۱۶۲	۰/۱۳۱	۰/۲۴۶	۱/۴۱۳	۰/۰۰۰
آینده‌فرزندان	۰/۱۵۶	۰/۰۳۸	۰/۲۷۳	۱۱/۷۱۶	۰/۰۰۰
بهبود فرصت‌های شغلی	۰/۱۵۷	۰/۰۲۴	۰/۱۹۴	۰/۵۲۷	۰/۰۰۰
افزایش رفاه روستایی	۰/۱۶۷	۰/۱۲۶	۰/۱۶۸	۳/۶۱۴	۰/۰۰۰
زود بازده بودن سرمایه‌گذاری	۰/۱۴۳	۰/۰۲۱	۰/۲۰۴	۲/۷۴۳	۰/۰۰۰

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

میزان تمایل به سرمایه‌گذاری و هزینه‌کرد یارانه‌ها توسط روستائیان و اولویت‌بندی آنها

شناخت زمینه‌های تمایل به هزینه‌کرد یارانه‌ها با رویکرد نیازمحوری و در نهایت جلب رضایتمندی از اهداف اساسی برای پیشنهاد هزینه‌کرد یارانه‌ها در پروژه‌های عمرانی می‌باشد. بر این اساس بررسی انجام شده با آزمون آماری کای دو مشخص نمود که با توجه به شرایط و وضع موجود مناطق روستایی، روستائیان مورد مطالعه با توجه به سطح معناداری به دست آمده، از سرمایه‌گذاری در زمینه‌های مختلف استقبال کرده‌اند که بررسی درصد پاسخگوها به همراه میانگین رتبه‌ای حاصل شده نیز گویای این حقیقت می‌باشد.

همچنین در مطالعه حاضر، طی فرایند انجام شده و به منظور اولویت‌بندی زمینه‌های سرمایه‌گذاری یارانه‌ها در روستاهای منطقه مورد مطالعه از نظر روستائیان موافق با هزینه‌کرد و سرمایه‌گذاری یارانه‌های نقدی در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای، ابتدا ماتریس تصمیم‌گیری براساس داده‌های حاصل از تکمیل پرسشنامه‌ها شامل ۷ معیار یا شاخص و ۳۲ زمینه سرمایه‌گذاری در روستاهای مورد مطالعه تشکیل شد. در قسمت افقی ماتریس معیارها و در قسمت عمودی زمینه‌های سرمایه‌گذاری که همان آلترناتیوهای مدل می‌باشند وارد گردید. در مرحله بعد برای تعیین وزن این معیارها از مدل مقایسه زوجی استفاده گردید. بدین منظور ابتدا پرسشنامه‌ای طراحی و توسط متخصصین در رشته‌های مرتبط با برنامه‌ریزی روستایی، اقتصاد روستایی، اقتصاد

کشاورزی تکمیل شد. آنگاه نتایج حاصل از تکمیل این پرسشنامه‌ها در محیط نرم افزار Expert choice وارد و تحلیل گردید (جدول ۸).

جدول ۸. وزن شاخص‌های تحقیق

شاخص	سودآوری و درآمدزایی	کمک به دولت	آبادانی و زیست پذیری روستا	آینده فرزندان	بهبود فرصت های شغلی	افزایش رفاه روستایی	زود بازده بودن سرمایه گذاری
وزن	۰/۱۸۳	۰/۰۴۶	۰/۱۶۳	۰/۱۵۷	۰/۱۴۶	۰/۱۶۱	۰/۱۴۲

(مأخذ: یافته های پژوهش، ۱۳۹۳)

سپس در هر یک از ماتریس‌های تصمیم‌گیری، براساس تک تک معیارها مقایسه زوجی صورت گرفت. همانطور که گفته شد براساس تابع ترجیح نوع اول (عادی) این توابع تعیین گردید و آنگاه وزن‌های بدست آمده از تکنیک مقایسه زوجی در این توابع تاثیر داده شد و اقدام به ایجاد نماد ترجیح $\pi(a, b)$ می شود که از فرمول زیر بدست می‌آید (Leeneer and Pastijn, 2002):

$$\pi(a, b) = \sum_{j=1}^k w_j p_j(a, b), \quad \left(\sum_{j=1}^k w_j = 1 \right)$$

فرمول $w_j (j=1, 2, \dots, n)$ نشان‌دهنده وزن‌های نرمال شده هر شاخص می‌باشد. این مقدار $\pi(a, b)$ در فاصله صفر و یک متغیر می‌باشد و هر چه این مقدار بیشتر باشد، میزان اولویت گزینه a بر b در تمام شاخص‌ها بیشتر است (Brans & et al, 1998). در نهایت بعد از محاسبه $\pi(a, b)$ برای هر $a, b \in A$ جریان‌های غیررتبه‌ای δ از طریق فرمول‌های زیر تعریف می‌شود (Leeneer and Pastijn, 2002):

$$\text{جریان ورودی} \\ \varphi^-(a) = \frac{1}{n-1} \sum_{x \in A} \pi(x, a)$$

$$\text{جریان خروجی} \\ \varphi^+(a) = \frac{1}{n-1} \sum_{x \in A} \pi(a, x)$$

در اینجا $\varphi^+(a)$ بیان کننده قدرت گزینه a و $\varphi^-(a)$ نشان‌دهنده ضعف گزینه a است. هر جریان می‌تواند یک رتبه‌بندی کامل را در A ایجاد کند. بزرگترین $\varphi^+(a)$ نشان‌دهنده بهترین a و بزرگترین $\varphi^-(a)$ نشان‌دهنده بدترین a است (Brans, 1996). در انتها می‌توان با محاسبه جریان خالص گزینه برتر را تعیین نمود (Figueira et al, 2004):

$$\varphi(a) = \varphi^+(a) - \varphi^-(a)$$

آنگاه با رتبه‌بندی مقادیر بدست آمده، می‌توان گزینه یا آلترناتیو برتر را نسبت به سایر گزینه‌ها و آلترناتیوها مشخص کرد و اولویت‌های سرمایه‌گذاری و هزینه‌کرد یارانه‌های نقدی از نظر روستائیان در پروژه‌های عمرانی و توسعه‌ای روستاها مشخص گردید (جدول ۹).

جدول ۹. مقدار جریان‌های خروجی و ورودی مثبت برای هر یک از آلترناتیوها (مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳)

رتبه‌ها	مدل پروموتی				نتایج آزمون کای دو					زمینه‌های سرمایه‌گذاری توسعه‌ای و عمرانی در روستاها	سرمایه‌گذاری زیرساختی و کالبدی
	فی (P)	فی منفی	فی‌های مثبت	سطح معناداری	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم			
۱۴	۰/۱۵	۰/۱۷۴	۰/۳۲۴	۰/۰۰	۴۲/۶	۲۸/۱	۲۱/۲	۶/۵	۱/۶	سرمایه‌گذاری در تسطیح خاک‌های کشاورزی	سرمایه‌گذاری زیرساختی و کالبدی
۲	۰/۴۶۵	۰/۰۷۲	۰/۵۳۷	۰/۰۰	۵۳/۲	۳۴/۱	۴/۷	۴/۱	۱/۲	سرمایه‌گذاری در یکپارچه‌سازی اراضی و کاهش تعداد قطعات کشاورزی	
۹	۰/۳۳۲	۰/۰۸۲	۰/۳۱۴	۰/۰۰	۵۱/۳	۲۲/۸	۱۶/۵	۷/۲	۲/۲	سرمایه‌گذاری در شکل‌دهی هندسی اراضی کشاورزی	
۳۲	-۰/۳۳۳	۰/۶۱۴	۰/۲۹۱	۰/۰۰	۴۴/۶	۳۰/۵	۱۲/۴	۶/۸	۵/۶	سرمایه‌گذاری در احداث، تجهیز، تعریض و بهسازی راه روستایی	
۱۳	۰/۱۶۱	۰/۱۷۱	۰/۳۳۲	۰/۰۰	۴۱/۴	۳۷/۸	۱۰/۸	۸/۸	۱/۴	سرمایه‌گذاری در توسعه شبکه‌های آب، برق، گاز و تلفن روستایی	
۷	۰/۲۹۴	۰/۱۴۳	۰/۴۳۷	۰/۰۰	۵۱/۴	۲۹/۳	۹/۶	۸/۵	۱/۲	سرمایه‌گذاری در زمینه پست بانک و خدمات اینترنتی روستایی	
۴	۰/۳۸۲	۰/۲۴۷	۰/۶۲۹	۰/۰۰	۴۴/۸	۲۷/۳	۱۱/۵	۱۲/۲	۴/۲	سرمایه‌گذاری در تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی	
۲۶	-۰/۰۰۹	۰/۳۲۶	۰/۳۱۷	۰/۰۰	۵۲/۳	۲۲/۱	۱۴/۶	۸/۴	۲/۵	سرمایه‌گذاری در مدیریت آب‌های سطحی از طریق ایجاد بندها و سدهای خاکی و ...	
۱۰	۰/۳۱۵	۰/۴۱۲	۰/۶۲۷	۰/۰۰	۳۸/۷	۳۶/۱	۱۲/۸	۸/۴	۴	سرمایه‌گذاری در ایجاد و تجهیز مراکز درمانی، خانه بهداشت و بهداشت محیط روستایی	
۲۱	۰/۰۹	۰/۳۲۵	۰/۴۱۵	۰/۰۰	۳۴/۹	۲۲/۶	۱۵	۱۷/۱	۱۰/۴	سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های ورزشی مانند ایجاد سالن و زمین ورزشی	
۲۳	۰/۰۱۱	۰/۳۶۳	۰/۳۷۴	۰/۰۰	۴۳/۵	۳۲/۴	۱۴/۲	۵/۱	۸/۴	سرمایه‌گذاری در حفر چاه و احداث استخرهای آب کشاورزی	
۱۵	۰/۱۴۶	۰/۱۷۹	۰/۳۲۷	۰/۰۰	۴۵/۴	۲۴/۵	۱۱/۵	۱۰/۴	۸/۲	سرمایه‌گذاری در احداث کانالهای آبیاری، بازسازی چاه‌های و مرمت قنات‌ها و چشمه‌ها	
۲۸	-۰/۰۲	۰/۲۹۱	۰/۲۷۱	۰/۰۰	۳۴/۴	۲۸/۴	۲۲/۹	۱۲/۶	۴/۷	سرمایه‌گذاری در زمینه‌های فرهنگی مانند ایجاد مسجد، حسینیه، کتابخانه، موزه‌های هنری روستا	
۲۲	۰/۰۳	۰/۴۳۱	۰/۳۷۱	۰/۰۰	۵۱/۶	۲۲/۴	۱۷	۷/۸	۱/۲	سرمایه‌گذاری در حفظ و توسعه مراتع دامپروری	

مدل پروموتی	نتایج آزمون کای دو								زمینه های سرمایه گذاری توسعه ای و عمرانی در روستاها		
	رنجه‌ها	فی (Φ) کل	فی های منفی	فی های مثبت	سطح معناداری	خیلی زیاد	زیاد	متوسط		کم	خیلی کم
										روستایی	
	۸	۰/۲۵۳	۰/۱۷۸	۰/۳۴۱	۰/۰۰	۵۰/۱	۲۶/۳	۱۱/۷	۸/۴	۳/۵	سرمایه گذاری در بازسازی و مرمت بافت های تاریخی - فرهنگی روستاها
	۲۰	۰/۰۹۲	۰/۱۵۳	۰/۲۴۵	۰/۰۰	۵۱/۷	۲۲/۲	۱۱/۸	۹/۷	۴/۶	سرمایه گذاری در ایجاد سیستم های آبیاری مکانیزه و قطره ای
	۱۷	۰/۱۱۲	۰/۱۴۲	۰/۲۵۴	۰/۰۰	۴۲/۴	۳۵/۴	۱۱/۵	۷/۹	۲/۸	سرمایه گذاری در ساخت و نوسازی مسکن روستایی
	۱۶	۰/۱۳	۰/۳۷۱	۰/۴۴۷	۰/۰۰	۳۱/۶	۲۴/۱	۲۱/۷	۲۰/۴	۳/۲	سرمایه گذاری در تامین و خرید به موقع نهاده های کشاورزی (بذر، کود و سم و ...)
	۲۴	۰/۰۰۵	۰/۲۵۱	۰/۲۵۶	۰/۰۰	۴۷/۵	۳۲/۳	۱۶/۲	۲/۲	۱/۷	سرمایه گذاری در ایجاد فرصت های شغلی غیر کشاورزی روستایی
	۱۸	۰/۱۰۳	۰/۱۶۸	۰/۲۷۱	۰/۰۰	۳۸/۵	۲۴/۲	۲۱/۴	۱۴/۷	۱/۲	سرمایه گذاری در تغییر الگوی کشت از دیم به آبی
	۶	۰/۳	۰/۰۹۷	۰/۳۹۷	۰/۰۰	۴۱/۲	۲۹/۶	۲۱/۷	۵/۸	۱/۷	سرمایه گذاری در احداث و توسعه نواحی صنعتی روستایی
	۳	۰/۴۰۳	۰/۱۲۴	۰/۵۲۷	۰/۰۰	۳۵/۹	۲۹/۴	۲۲/۲	۱۰/۱	۲/۴	سرمایه گذاری در ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و دامداری
	۱	۰/۵۹۶	۰/۱۱۷	۰/۷۱۳	۰/۰۰	۳۹/۴	۳۵/۱	۲۵/۱	۲/۲	۱/۲	سرمایه گذاری در فعالیت های دامپروری روستایی (تولیدی، اصلاح نژاد و ...)
	۱۲	۰/۱۷۲	۰/۱۸۴	۰/۳۵۶	۰/۰۰	۳۸/۶	۲۴/۵	۱۹/۶	۱۳/۹	۳/۴	سرمایه گذاری در ایجاد و توسعه صندوق های اعتباری روستایی
	۵	۰/۳۴	۰/۰۹۱	۰/۴۳۱	۰/۰۰	۴۸/۴	۲۶/۵	۱۲/۷	۲/۱	۱/۳	سرمایه گذاری در ایجاد کارگاه های کوچک صنایع روستایی (صنایع دستی و مشاغل خانگی)
	۱۱	۰/۱۸۶	۰/۲۴۱	۰/۴۲۷	۰/۰۰	۴۳/۶	۲۶/۷	۱۸/۳	۸/۳	۳/۱	سرمایه گذاری در ایجاد اشتغال روستایی به ویژه جوانان
	۳۱	-۰/۰۵۷	۰/۴۷۱	۰/۳۹۶	۰/۰۰	۴۷/۲	۳۸/۲	۱۲/۱	۲/۱	۰/۴	سرمایه گذاری در زمینه تهیه و تجهیز ماشین آلات کشاورزی
	۳۰	-۰/۰۳۲	۰/۳۲۴	۰/۲۹۲	۰/۰۰	۴۳/۹	۲۶/۷	۱۲/۵	۴/۸	۲/۱	سرمایه گذاری در آموزش و ترویج کشاورزی و دامپروری
	۱۹	۰/۰۹۷	۰/۲۷۴	۰/۳۷۵	۰/۰۰	۳۸/۲	۲۲/۷	۱۶/۸	۱۵/۱۷	۶/۶	سرمایه گذاری در ارائه کالاهای ضروری به خانوار روستایی
	۲۵	۰/۰۰۱	۰/۳۷۹	۰/۳۷۸	۰/۰۰	۵۱/۷	۳۶/۳	۱۱/۸	۶/۸	۳/۴	سرمایه گذاری در زمینه بیمه های روستاییان (کشاورزی، حوادث، از کارافتادگی،

سرمایه گذاری اقتصادی و تولیدی

سرمایه گذاری حمایتی و رفاهی

رتبه‌ها	مدل پروموتی			نتایج آزمون کای دو						زمینه‌های سرمایه‌گذاری توسعه‌ای و عمرانی در روستاها
	فی (۱۰۰) کل	فی‌های منفی	فی‌های مثبت	سطح معناداری	خستگی زیاد	زیاد	متوسط	کم	خیلی کم	
										درمانی و ...)
۲۹	-۰/۰۳۱	۰/۳۱۸	۰/۳۴۹	۰/۰۰	۴۹/۱	۲۵/۱	۲۴/۲	۱/۲	۰/۴	سرمایه‌گذاری در زمینه توسعه آموزش و مدارس روستایی
۲۷	-۰/۰۱۶	۰/۲۹۶	۰/۳۱۲	۰/۰۰	۳۲/۶	۲۷/۲	۲۴	۱۲/۸	۳/۴	سرمایه‌گذاری در زمینه افزایش سطح بهداشت روستائیان

بدین ترتیب بر اساس نتایج به دست آمده می‌توان گفت که روستائیان تمایل به انجام سرمایه‌گذاری مشارکتی از طریق هزینه‌کرد یارانه‌ها در همه زمینه‌های توسعه، آبادانی و عمران روستایی می‌باشند. همچنین با توجه به شرایط وضع موجود و نظر روستائیان منطقه مورد مطالعه، اولویت‌های اولیه تمایل به سرمایه‌گذاری آنها نیز از طریق مدل تصمیم‌گیری چند شاخصه پروموتی مشخص می‌کند که "سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های دامپروری روستایی" در رتبه اول، "سرمایه‌گذاری در یکپارچه‌سازی اراضی و کاهش تعداد قطعات کشاورزی" در رتبه دوم و "سرمایه‌گذاری در ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و دامداری" در رتبه سوم قرار دارد. این نتایج با توجه به شرایط فعلی منطقه که عمدتاً متمرکز بر فعالیت‌های اقتصادی کشاورزی و دامپروری می‌باشد، منطبق بوده و گویای واقعیت‌های عینی در بیان نیازمندی‌های سرمایه‌گذاری‌های عمرانی می‌باشد. همچنین تاکید بر ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی می‌تواند در راستای تنوع بخشی شغلی، زمینه‌سازی برای ایجاد ارزش افزوده اقتصادی در مناطق روستایی برای تولیدات روستائیان مورد تاکید می‌باشد.

۶- نتیجه‌گیری و بحث

اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در قالب طرح تحول اقتصادی و پرداخت‌های نقدی (۴۵۵۰۰۰ ریال) ماهانه به هر فرد در کشور سبب تحمیل هزینه‌های بالایی (حدود ۳۵۰۰ میلیارد تومان به صورت ماهانه) به اقتصاد کشور شده است. از سوی دیگر دولت‌ها در کنار این پرداخت‌های نقدی موظف به ارائه زیرساخت‌های توسعه‌ای و انجام پروژه‌های عمرانی نیز در کشور هستند که محیط‌های روستایی نیز مستثنی از این امر نیستند. مجموع این موارد هزینه‌های زیادی را به دولت تحمیل کرده است. لذا یکی از راه‌های مناسب برای کمک‌ها به دولت، مشارکت اقتصادی مردم در فعالیت‌های توسعه‌ای از طریق سرمایه‌گذاری‌های خرد می‌باشد. این سرمایه‌های می‌تواند در قالب تعاونی‌ها یا سرمایه‌گذاری در پروژه‌های عمرانی انجام گیرد. در این ارتباط تمایل روستائیان به انجام چنین کاری، در قالب رویکرد مشارکتی امکان‌پذیری می‌باشد. یکی از مهمترین زمینه‌های سرمایه

گذاری روستاییان می‌تواند در قالب اختصاص یارانه های نقدی خانوار به پروژه های عمرانی و توسعه ای در سطح روستا می‌باشد. بر این اساس در این مطالعه تلاش شده تا میزان تمایل به سرمایه گذاری روستاییان و همچنین زمینه های سرمایه گذاری آنها با روش شناسی توصیفی و تحلیلی در بین ۳۳۹ خانوار روستاهای دهستان بزینه رود شهرستان خدابنده مورد مطالعه قرار گیرد. یافته های تحقیق نشان می‌دهد که حدود ۷۸ درصد از نمونه های روستایی مورد مطالعه تمایل به هزینه کرد یارانه ها در پروژه های عمرانی می‌باشند. شدت تمایل به مشارکت اقتصادی در سرمایه گذاری های عمرانی و توسعه ای ۸۹/۵۶ درصد می‌باشد که قابل توجه است. همچنین در بررسی رابطه تمایل به سرمایه گذاری با ویژگی های جامعه روستایی نشان دهنده رابطه تمایل به سرمایه گذاری با متغیرها مانند تحصیلات، تمایل به پیشرفت، عضویت در نهادهای اجتماعی، استفاده از رسانه های جمعی، میانگین درآمد سالیانه، مالکیت باغ و زمین کشاورزی می‌باشد. در بررسی انگیزه های تمایل به سرمایه گذاری نیز مشخص شد که بیشترین انگیزه مربوط به تامین آینده فرزندان و سودآوری می‌باشد. در بررسی زمینه های و اولویت های تمایل به سرمایه گذاری نتایج به دست آمده می‌توان گفت که روستاییان تمایل به انجام سرمایه گذاری مشارکتی از طریق هزینه کرد یارانه ها در همه زمینه های برای توسعه، آبادانی و عمران روستایی می‌باشند. همچنین با توجه به شرایط وضع موجود و نظر روستاییان منطقه مورد مطالعه، اولویت های اولیه تمایل به سرمایه گذاری آنها نیز از طریق مدل تصمیم گیری چند شاخصه پرومیتی مشخص می‌کند که "سرمایه گذاری در فعالیت های دامپروری روستایی" در رتبه اول، "سرمایه گذاری در یکپارچه سازی اراضی و کاهش تعداد قطعات کشاورزی" در رتبه دوم و "سرمایه گذاری در ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و دامداری" در رتبه سوم قرار دارد. بطور کلی اولویت های به دست آمده ناشی از نظر روستاییان مورد مطالعه نشان می‌دهد که تمرکز اولویت های ضروری سرمایه گذاری در زیر مجموعه های سرمایه گذاری در دو حوزه سرمایه گذاری های اقتصادی - تولیدی و سرمایه گذاری های زیرساختی - کالبدی می‌باشد و در رتبه سوم تاکید بر سرمایه گذاری در زیر مجموعه های مربوط به سرمایه گذاری های حمایتی - رفاهی می‌باشد. بر این اساس پیشنهاد می‌شود:

- دولت از طریق مشارکت طلبی اقتصادی مردم روستایی، در شیوه پرداخت یارانه های نقدی بازنگر نماید
- برای هزینه کرد یارانه های روستایی در پروژه های عمرانی، به نیازمندی های توسعه ای هر منطقه روستایی به صورت خاص توجه شود
- روستاییان از طریق ارائه پیشنهاد های سرمایه گذاری خود به مدیریت محلی زمینه های اجرایی اولیه چنین ایده ای را فراهم سازند
- تلاش شود یارانه های روستاییان مستقیماً با مدیریت محلی (مشارکت مردم محلی) در اولویت های توسعه مردم هر روستا صرف شده و سرمایه گذاری شود.

فهرست منابع

- * آرام، عبد الرحمن، آرام، محبوبه و قنبری، علی (۱۳۹۰)، تاثیر پرداخت بنزین بر تمرکز شهری در طی فرآیند هدفمند سازی یارانه‌ها، اولین کنفرانس اقتصاد شهری ایران، مشهد مقدس، آذر.
- * ابراهیم زاده، عیسی (۱۳۷۷)، "مدیریت مشارکتی شوراهای اسلامی و نظام مدیریت روستایی در ایران"، فصلنامه پژوهش، شماره دوم.
- * ابونوری، اسماعیل، جعفری صمیمی، احمد، محنت فر، یوسف (۱۳۸۵)، جستارهای اقتصادی، شماره ۵.
- * اکبری، نعمت الله و همکاران (۱۳۸۹)، "بررسی قانون هدفمندی یارانه‌ها بر هزینه و درآمد کلان شهر اصفهان" طرح تحقیقاتی، معاونت تحقیقات، پژوهش و فناوری دانشگاه اصفهان.
- * اکبری، نعمت الله و هما موذن جمشیدی (۱۳۹۰)، "چگونگی تاثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر هزینه کلان شهرها، سومین همایش مدیریت و برنامه‌ریزی شهری، شهرداری مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد.
- * امینی، رامین (۱۳۸۸)، تحلیل هدفمند کردن یارانه‌ها در بخش کشاورزی، نشریه کشت، دام و صنعت، آذر ماه شماره ۱۱۸.
- * انصاری، وحیده و سلامی، حبیب الله (۱۳۹۳)، تخصیص درآمدهای حاصل از طرح هدفمندی یارانه‌ها به بخش های تولیدی: پیامدهای توزیع درآمدی گزینه های مختلف برای خانوارهای ایرانی؛ فصلنامه پژوهش های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)، سال چهاردهم، شماره دوم، تابستان.
- * اوکلی، پیترو و مارسدن، دیوید (۱۳۷۰). رهیافت های مشارکت در توسعه روستایی، ترجمه منصور محمود، نژاد، انتشارات مرکز تحقیقات و بررسی مسایل روستایی، تهران.
- * بابایی، کرامت الله، دینی، علی، رییس دانا، فریبرز، رفیعی، حسن و غروی نخجوانی، احمد (۱۳۸۰)، بررسی و نقد گزارش نظام هدفمندی یارانه‌ها در ایران، فصلنامه علمی و پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ۱، شماره ۲.
- * بخشوده، محمد (۱۳۹۰)، تعیین ذینفعان برنامه پرداخت نقدی پس از هدفمندی یارانه‌ها در مناطق شهری ایران، اولین کنفرانس اقتصاد شهری ایران، مشهد مقدس، آذر.
- * پژوهیان، جمشید، رشتی، امین (۱۳۸۳)، نارسایی، یارانه‌ها و خطاهای نوع اول و دوم، پژوهش های اقتصادی، شماره ۱۳.
- * ترکمانی، جواد و جمالی مقدم، الهام (۱۳۸۷)، بررسی اثرات مستقیم و غیرمستقیم سرمایه گذاری های عمرانی دولت بر رشد بهره‌وری کل و فقرزدایی در مناطق روستایی ایران، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۱، شماره ۴، زمستان.
- * تودارو، مایکل (۱۳۶۸)، فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات توسعه اقتصادی، ترجمه غلامعلی فرجادی، اول.
- * حسینی، سیدشمس‌الدین و مالکی، امین (۱۳۸۴)، روش پرداخت یارانه و معیارهای انتخاب آن، بررسی تجربه کشورهای منتخب و ایران، مجله بررسی‌های بازرگانی، شماره ۱۳.
- * حیدری، خلیل و همکاران (۱۳۸۵)، اصلاح نظام پرداخت یارانه کالاهای اساسی در ایران (با تأکید بر هدفمندی یارانه)، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی.

- * خلعت‌بری، فرهاد(۱۳۸۸)، هدفمند کردن یارانه‌ها، گروه پژوهشی اقتصاد پژوهشکده تحقیقات استراتژیک، مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- * دبیرخانه کارگروه تحولات اقتصادی ریاست جمهوری(۱۳۸۷)، گزارش پشتیبان طرح تحول اقتصادی در نظام یارانه (تعاریف یارانه و مشکلات نظام فعلی پرداخت)، انتشارات دبیرخانه کارگروه تحولات اقتصادی.
- * دینی ترکمانی، علی(۱۳۸۶)، اقتصاد یارانه، مجموعه مقالات همایش اقتصاد بارانه، تهران، وزارت بازرگانی، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع). اول.
- * راغفر، حسین، سرخه‌دهی، فاطمه(۱۳۹۰)، شناسایی خانوارهای نیازمند در طرح هدفمند کردن یارانه‌ها با وجود نابرابری اطلاعاتی، فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، شماره ۴۳.
- * رحیمی، عباس(۱۳۷۵)، بررسی اقتصاد یارانه، موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، تهران، انتشارات پایگان، سوم.
- * رفیع‌پور، فرامرز(۱۳۷۲)؛ جامعه روستایی و نیازهای آن؛ تهران: شرکت سهامی انتشار.
- * سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور،(۱۳۸۰)، نظام هدفمندی یارانه‌ها، تهران سازمان مدیریت و برنامه ریزی.
- * صفرزاده، اسماعیل و کرباسچی، مجتبی(۱۳۸۹)، نظام پرداخت یارانه‌ها و ضرورت هدفمندسازی آن، نشریه برنامه، سال هفتم، شماره ۲۸۲.
- * عبادی، جعفر، قوام، محمدحسین(۱۳۸۶)، اقتصاد یارانه، مجموعه مقالات همایش اقتصاد بارانه، تهران، وزارت بازرگانی، انتشارات دانشگاه صادق (ع).
- * علیزاده، مهدی (۱۳۸۹)، درآمدی بر تاثیرات اقتصادی هدفمند کردن یارانه‌ها (با نگرش به طرح هدفمند کردن یارانه‌ها)، فصلنامه علمی - پژوهشی اقتصاد شهر، شماره هشتم، زمستان ۱۳۸۹
- * فرج زاده، زکریا، نجفی، بهاء‌الدین(۱۳۸۳)، اثرات کاهش یارانه مواد غذایی بر مصرف کنندگان در ایران، فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران، شماره ۲۰.
- * قادری، سیدفرید، رزمی، جعفر، صدیقی، عسگر(۱۳۸۴)، بررسی تاثیر پرداخت یارانه مستقیم انرژی بر شاخص‌های کلان اقتصادی با نگرش سیستمی، نشریه دانش فنی، جلد ۳۹، شماره ۴.
- * کریمی، فرزاد و زاهدی کیوان، مهدی (۱۳۸۹)، تعیین الگوی تخصیص بهینه یارانه‌های بخش کشاورزی به مصرف‌کنندگان و تولید کنندگان (رهیافت: تحلیل سلسله مراتبی بازه‌ای)، فصلنامه تحقیقات اقتصاد کشاورزی، جلد ۲، شماره ۴، زمستان.
- * کمیسیون انرژی، نفت و محیط زیست اتاق بازرگانی ایران(۱۳۹۱)، گزارش هدفمند کردن یارانه‌ها (مروری بر گزارشات کمیسیون انرژی، نفت و محیط زیست از سال ۱۳۸۹ تا سال ۱۳۹۱ و ارائه راهکارها)، اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی ایران.

- * کاوسی، شراره، خیاطی، مهدی و خوشرو، متین(۱۳۹۱)؛ مقایسه تطبیقی آثار اعتبارات خرد بانکی و یارانه های نقدی در توسعه کشاورزی(مطالعه موردی روستاهای بخش مرکز شهرستان رشت)، دفتر امور روستایی و شوراهای استانداری گیلان و جهاد دانشگاهی، واحد گیلان، همایش ملی توسعه روستایی.
- * محمدی، ایرج(۱۳۸۲)، تحقیقی پیرامون شاخص های مشارکت مردمی، جهاد، سال شانزدهم، شماره ۸۳.
- * مصباحی مقدم، غلامرضا، اسمعیلی گیوی، حمیدرضا و رعایائی، مهدی(۱۳۸۸)؛ بررسی و آسیب شناسی هدفمندسازی پرداخت یارانه ها؛ فصلنامه علمی و پژوهشی اقتصاد اسلامی، سال نهم، شماره ۳۵، پاییز، ص ۱۶۱-۱۹۲.
- * معاونت برنامه‌ریزی و بررسی‌های اقتصادی وزارت بازرگانی(۱۳۸۳)، روش‌های پرداخت یارانه و معیارهای انتخاب آن، بررسی تجربه کشورهای منتخب و ایران، وزارت بازرگانی، دفتر مطالعات اقتصادی.
- * معنوی، مهران(۱۳۸۰)، طراحی نظام جامع پرداخت یارانه، انتشارات دفتر معاونت امور اقتصادی وزارت امور اقتصادی و دارایی.
- * ممبینی، حسین و یزدانی چمزینی، عبدالرضا(۱۳۹۳)، ارائه یک روش جدید برای اولویت بندی استراتژی های سرمایه گذاری در بخش خصوصی ایران، فصلنامه علم پژوهشی دانش سرمایه گذاری، سال سوم، شماره یازدهم، دوره پاییز.
- * ناهیدی، محمد رضا و کیاور، فرزانه (۱۳۹۰)، اثرات زیست محیطی هدفمند کردن یارانه‌ها و توسعه اقتصاد شهری (مطالعه موردی، شهرستان تبریز)، اولین کنفرانس اقتصاد شهری ایران، مشهد مقدس، آذر.
- * وزارت بازرگانی(۱۳۸۰)، هدفمند نمودن یارانه ها و پرداخت آنها به شکل مستقیم، تهران، موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی.
- * Barr, Nicholas, 2004, economics of the welfare state, New York, Oxford University.
- * Brans, J.P, 1996, The Space of Freedom of the Decision Maker Modeling the Human Brain, European Journal of Operational Research, Vol. 92, pp. 593-602.
- * Chou, T., Lin, W., Lin, C., Chou, W., and Haung, P., 2004, Application of the Promethee Technique to Determine Depression Outlet Location and Flow Direction in DEM, Journal of Hydrology, Vol. 287, pp. 49-61.
- * Figueira, J., Smet, Y., and Brans, J.P., 2004, MCDM Methods for Sorting and Clustering Problems: Promethee Tri and Prpmethee Cluster; www.vub.ac.be.
- * Foster, William e., Calvin, Linda s., Johns, Grace M. and Rottschaefler, Patricia, 1986, distribution welfare implications of an irrigation water subsidy, American journal of agricultural economics, Vol. 68, No. 4.
- * Kalogeras, N., Baourakis, G., Zopounidis, C., and Dijk, G., 2004, Evaluate the Financial Performance of Agri-Food Firms: a "Multicriteria Decision-Aid Approach, Journal of Food Engineering, Vol. 70. pp. 365-371.
- * Leeneer, I., and Pastijn, H., 2002, Selecting Land Mine Detection Strategies by Means of Outranking MCDM Techniques, European Journal of Operational Research, Vol. 139, pp. 327-338.
- * OECD, 2005, Bank Profitability. OECD PARIS
- * World Bank, (2010), Social Safety Nets Primer Notes, Assisting the Poor with Cash: Design and Implementation of Social Transfer Programs

یادداشت‌ها

- ¹. Face Validity
- ². Panel of Expert
- ³. Reliability
- ⁴. Preference Ranking Organization Method for Enrichment Evaluations
- ⁵. Outranking Flows